

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS**

S P R I E D U M S
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2018.gada 15.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese A.Pūcīte,

piedaloties pieteicējas AS „4finance” pilnvarotajiem pārstāvjiem zvērinātiem advokātiem Mārtiņam Aljēnam un Laurim Liepam, kā arī Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvjiem Egijai Gulbinskai un Edgaran Apsēnam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz AS „4finance” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra direktores 2017.gada 21.februāra lēmuma Nr.10-pk atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC), izvērtējot pieteicējas kā kredītu devējas komercprakses atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, 2017.gada 21.februārī pieņēma lēmumu patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.10-pk (turpmāk – Lēmums), ar kuru nolēma uzlikt pieteicējai soda naudu 80 000 *euro* apmērā (*lietas 22. – 38.lapa*).

[2] Pieteicējas ieskatā Lēmums ir prettiesisks materiālo un būtisku procesuālo tiesību normu pārkāpumu dēļ, arī noteiktais sods neatbilst tiesu praksē formulētajiem principiem, tāpēc pieteicēja pārsūdz Lēmumu administratīvajai tiesai, norādot turpmāko (*lietas 3. – 18.lapa*).

[2.1] PTAC ir kļūdaini uzskatījis, ka pieteicējas piemērotā komisijas maksa ir ietverama kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā.

[2.2] Pieteicēja nav pieļāvusi negodīgu komercpraksi. Pieteicēja bija darījusi saviem klientiem zināmu pilnīgu visu informāciju par to, kādi noteikumi ir piemērojami, ja klients izvēlas saņemt aizdevumu un to pagarināt – tas tika atspoguļots līguma tekstā. Līdz ar to jebkurš patērētājs varēja brīvi izvēlēties, vai slēgt līgumu ar pieteicēju. Tādējādi pieteicējas komercprakse nav ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību.

[2.3] Lēmums neatbilst tiesiskās drošības principam. Pastāvot neskaidram tiesiskam regulējumam attiecībā uz komisijas maksas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu ietveršanu kredīta kopējo izmaksu dienas aprēķinā, PTAC nebija tiesību piemērot soda naudu pieteicējai.

[2.4] Lēmums pieņemts, nokavējot tā izdošanas termiņu par diviem mēnešiem. PTAC nav sniegusi pamatojumu šī termiņa nokavējumam un nav motivējusi Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma (turpmāk – NKAL) 15.²panta otrās daļas nosacījumu ietekmi uz Lēmumu. Tāpat Lēmums pieņemts, nevis lai novērstu likuma pārkāpumu vai atturētu no tā, bet gan lai sodītu par rakstveida apņemšanās neparakstīšanu.

[2.5] Soda nauda noteikta patvaļīgi, to nebalstot nekādā pieteicējai vai jebkurai citai personai izsekojamā un saprotamā pamatojumā. Pieteicējai piemērotā soda nauda neizriet no objektīviem un racionāliem apsvērumiem, kā arī rada vienlīdzības principa pārkāpumu.

Tā kā pārkāpums jau bija novērsts un pirmajos septiņos tiesiskā regulējuma darbības mēnešos pastāvēja objektīvi atšķirīgi viedokļi par tiesību normu saturu, sods uzskatāms par nesamērīgu risinājumu.

[3] PTAC rakstveida paskaidrojumos par pieteikumu norāda, ka pieteikums nav pamatots un lūdz tiesu pieteikumu noraidīt (*lietas 89. – 91.lapa*).

Papildus Lēmuma argumentācijai PTAC paskaidro turpmāko.

[3.1] PTAC ne brīdi nav mainījis nostāju par kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa pagarināšanas izmaksām.

[3.2] PTAC uzsver, ka, pagarinot kredīta līgumu, izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu ir zināmas un iekļaujamas pagarināšanas līguma kopējās izmaksās.

[3.3] Pieteicēja nevarēja tiesiski paļauties, ka neoficiālas viedokļu apmaiņas laikā PTAC akceptēja „Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija” viedokli par kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa atlikšanas jeb pagarināšanas izmaksām.

[3.4] PTAC ieskatā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – PTAL) 8.panta 2.³ daļa ir skaidra un nepārprotama. Pretējā gadījumā jebkurš varētu atsaukties uz tiesību normas neskaidrību un neievērot normatīvo aktu.

[3.5] Eiropas Komisijas izstrādātās Vadlīnijas Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 23.aprīļa direktīvas 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ direktīvu 87/102/EEK piemērošanai pēc būtības neskaidro jautājumu par kredīta termiņa atlikšanas (pagarināšanas) iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās. Attiecībā uz pieteicēju piemērojams Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējums un attiecīgo tiesību normu interpretācija.

[3.6] Aicinājums iesniegt rakstveida apņemšanos par pārkāpuma novēršanu ir PTAC tiesības, nevis pienākums. Ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, PTAC ir tiesīgs izvērtēt, vai aicināt uzņēmumu labprātīgi novērst pārkāpumu, rakstveidā apņemties, vai arī pieņemt NKAL 15.panta astotajā daļā noteikto lēmumu, neveicot nevienu no iepriekšminētajām darbībām.

Komerprakses īstenotāja rakstveida apņemšanās vai PTAC lēmums ir vienīgais tiesiskais pamats kā komersanta pārkāpuma skartajiem patērētājiem īstenot savu tiesību aizsardzību, vēršoties pie kredīta devēja ar prasību veikt pārrēķinu un atmaksāt nepamatoti ieturētos naudas līdzekļus.

Grozījumi PTAL stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī un pārkāpums attiecībā uz jaunajiem klientiem tika novērsts tikai pēc vairāk nekā 9 mēnešiem, tāpēc PTAC aicinājums rakstveidā apņemties novērst pārkāpumu, bija uzskatāms par PTAC īpašu pretimnākšanu pieteicējai.

[3.7] Attiecībā uz pieteicējas norādi par patērētāju informēšanu PTAC norāda, ka patērētāji nevarēja zināt, ka pieteicējas piemērotās izmaksas par kredīta termiņa atlikšanu neatbilst normatīvajiem aktiem.

[3.8] Pieteikumam pievienotie viedokļi ir vērtējami kritiski, jo tos ir lūgusi sniegt „Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija”.

[3.9] NKAL 15.panta divpadsmitā daļa neparedz PTAC pienākumu īpaši paziņot par lietas pagarināšanu un nenosaka formu, kādā tas ir darāms. Konkrētajā gadījumā administratīvās lietas pagarinājums ir PTAC iekšēja procesuāla darbība, ko PTAC ir veikusi tās lietvedības sistēmā.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumu uzturēja, savukārt atbildētāja pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumos minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, uzklaušījusi administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi lietas materiālos esošos pierādījumus to savstarpējā kopsakarībā, secina, ka pieteikums ir noraidāms turpmāko apsvērumu dēļ.

[6] Ar Lēmumu pieteicējam uzlikta soda nauda 80 000 *euro* apmērā par negodīgu komercpraksi, kam pieteicēja nepiekrīt.

Lēmums tostarp pamatots ar NKAL 1.panta pirmo daļu, 2.pantu, 4.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 6.pantu, 7.panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu, 14.panta pirmo daļu, 15.panta pirmās daļas 1.punktu, 15.panta astotās daļas 5.punktu, 15.² panta pirmo un otrās daļas 4.punktu. PTAL 1.panta 9.punktu, 8.panta 2.² un 2.³ daļu, Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumu Nr.691 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk – Noteikumi Nr.691) 2.2.apakšpunktu, 6.un 7.punktu.

Tātad lietā ir pārbaudāms Lēmuma kā nelabvēlīga administratīvā akta tiesiskums.

[7] Pārbaudot PTAC kompetenci, atzīstams, ka tā ir ievērota. NKAL aizlieguma likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka minētā likuma ievērošanu atbilstoši savai kompetencei uzrauga PTAC. Savukārt NKAL 15.pantā ir noteiktas uzraudzības iestādes tiesības, ko PTAC ir ievērojis, nodrošinot arī pieteicējas procesuālo tiesību ievērošanu. PTAC ir gan ieguvis informāciju no citām personām (*lietas 58. – 84., 79. – 84.lapa*), gan nodrošinājusi rakstveida saziņu ar pieteicēju, noskaidrojot tās viedokli (*lietas 100. – 109., 11. – 114., 116. – 118., 120. – 127., 129. – 133., 135. – 137., 139. – 144., 146.lapa*), gan izvērtējis tās rīcībā esošos pierādījumus, pieņemot Lēmumu NKAL 15.panta divpadsmitajā daļā noteiktajā termiņā.

Tiesa lietas izskatīšanā nav konstatējusi procesuālus pārkāpumus, kas ietekmētu Lēmuma tiesiskumu vai būtu pamats tā atcelšanai.

[8] NKAL 4.panta pirmā daļa noteic, ka negodīga komercprakse ir aizliegta. Savukārt pazīmes, pēc kā tiek identificēta negodīga komercprakse, ir noteiktas NKAL 4.panta otrajā daļā. Tā noteic, ka komercprakse ir negodīga, ja iestāties vismaz viens no šādiem nosacījumiem: 1) tā neatbilst profesionālajai rūpībai un būtiski negatīvi ietekmē vai var būtiski negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas patērētāju grupas vidusmēra pārstāvja ekonomisko rīcību attiecībā uz precī vai pakalpojumu, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar; 2) tā ir maldinoša; 3) tā ir agresīva.

PTAC Lēmumu ir pamatojis ar NKAL 4.panta otrās daļas 1.punktu, secinot, ka pieteicējas komercprakse atbilst pazīmei par profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kas būtiski negatīvi ietekmē vai var ietekmēt vidusmēra patērētāja vai šādu patērētāju grupas rīcību.

Saskaņā ar NKAL 6.pantu komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir komercprakses īstenotāja un tās veiktā saimnieciskā darbība kreditēšanas pakalpojumu sniegšanā ir komercprakse. Taču lietā ir strīds par to, vai pieteicēja ir īstenojusi negodīgu komercpraksi.

PTAC pārbaudes ietvaros ir secinājis, ka pieteicēja piedāvā patērētājiem tādas kreditēšanas līgumus, kas ir pretrunā ar PTAL 8.panta 2.³ daļu, jo patērētājiem tiek noteiktas neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā sakarā ar kredīta atmaksas termiņu pagarināšanu.

To, ka pieteicējas darbība ir pārbaudīta objektīvi, tiesa jau atzina, un par to liecina arī lietā esošais 2016.gada 1.jūlija pārbaudes akts, kurš sastādīts, detalizēti izpētot un pārbaudot pieteicējas piedāvājumu tās interneta vietnē un Kredītlīnijas līguma vispārīgos noteikumus (*lietas 93. – 110.lapa*). Arī pieteicēja nenoliedz faktiskos apstākļus, bet norāda, ka PTAC nepareizi interpretē tiesību normas.

PTAL 8.panta 2.² daļa noteic, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kreditēšanu noteiktajā kārtībā. Savukārt PTAL 8.panta 2.³ daļa paredz, ka par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš pārsniedz 30 dienas, par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. Kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu patērētājam nepiemēro tādiem patērētāju kreditēšanas līgumiem, kurus noslēdzot kredīta devēja glabāšanā kā nodrošinājums nododama kāda lieta un saskaņā ar kuriem patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar iekļāto lietu.

Vadoties no iepriekšminēto tiesību normu satura, PTAC ir veicis aprēķinus, tajos iekļaujot pieteicējas piemērotās pagarinājuma maksas, un tam pieteicēja nepiekrīt.

Pieteicēja, atsaucoties uz Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumiem Nr.1219 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk – Noteikumi Nr.1219), uzskata, ka kredīta pagarināšanas komisijas maksa nav jāietver kredīta kopējās izmaksās patērētājam, jo tā iepriekš netika ietverta gada procentu likmju aprēķinos.

Līdz ar to lietā ir strīds par to, kas ir kredīta kopējās izmaksas šī tiesiskā regulējuma kontekstā.

[9] PTAL 1.panta 9.punkts noteic, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ir visas izmaksas, tajā skaitā procenti, komisijas nauda, nodevas un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kreditēšanas līgumu un kas ir kredīta devējam zināmi (izņemot zvērināta notāra izmaksas). Kredīta kopējās izmaksās iekļauj arī izmaksas par papildu pakalpojumiem saistībā ar kreditēšanas līgumu, tajā skaitā apdrošināšanas prēmijas, ja papildu pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, lai saņemtu kredītu vai lai to saņemtu ar piedāvātajiem noteikumiem un nosacījumiem. Ja kredīta atmaksa nodrošināta ar nekustamo īpašumu vai kredīta mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu,

kredīta kopējās izmaksās patērētājam iekļauj arī īpašuma vērtēšanas izmaksas, ja šāda vērtēšana ir vajadzīga kredīta saņemšanai, bet neietver maksu, kas saistīta ar nekustamā īpašuma ierakstīšanu un ar to saistīto tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.

No minētās tiesību normas izriet, ka ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jāērķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas. Tās ietver, piemēram, procentus par kredīta lietošanu, komisijas maksas, dažādas administratīvās izmaksas, piemēram, par aizdevuma līguma sagatavošanu, maksātspējas pārbaudi, kredīta piešķiršanu, apstiprināšanas maksas, kredīta starpnieku izmaksas, kuras sedz patērētājs u.tml.

Minētais regulējums PTAL iekļauts ar 2015.gada 28.maija grozījumiem, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī. Likumprojekta anotācijā norādīts, ka mērķis 8.panta papildināšanai ar 2.² daļu ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līguma slēdzēju puses ekonomiskās intereses, t.sk., patērētāja intereses nenonākt pārlietu lielās parādu saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu. Tāpat anotācijā norādīts, ka gada procentu likmes mērķis ir informēt patērētājus par dažādu kredītu cenām, lai atvieglotu patērētāja izvēli, pieņemot lēmumu par konkrētā pakalpojuma saņemšanu. Taču, ņemot vērā, ka aprēķinot gada procentu likmes apmēru, tās aprēķinā tiek ietvertas kredīta kopējās izmaksas (maksas par kapitāla izmantošanu (procenti), komisijas maksas, administratīvie izdevumi un citi patērētāja maksājumi), gada procentu likmi ir iespējams izmantot kā efektīvu kredīta kopējo izmaksu regulējošu mehānismu. Likumprojekts gada procentu likmes funkcionālo nozīmi – informēt patērētājus – nemaina, bet gan paplašina gada procentu likmes pielietojumu (*skat. <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3D55492D63F01432C2257DAA0040CEE8?OpenDocument>*).

Tiesa secina, ka kredīta kopējo izmaksu patērētājam definīcija, kāda tā ir ietverta PTAL 1.panta 9.punktā, bija ietverta arī Noteikumu Nr.1219 2.2.apakšpunktā, proti, Noteikumos Nr.1219 bija noteikti kritēriji kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Turklāt identiski noteikumi ir iekļauti arī šobrīd spēkā esošajos Noteikumos Nr.691. Noteikumu Nr.1219 6.punkts paredzēja, ka, lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam, neņem vērā šādus maksājumus: 1) jebkurus maksājumus, ko patērētājs maksā par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāja saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi (6.1.apakšpunkts); 2) maksājumus, izņemot pirkuma cenu, ko patērētājs maksā, iegādājoties precis vai pakalpojumu, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek skaidrā naudā vai izmantojot kredītu (6.2.apakšpunkts). Savukārt Noteikumu Nr.1219 7.punkts paredzēja, ka izmaksas, kas saistītas ar tā konta uzturēšanu, kuru izmanto maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, kā arī izmaksas par norēķinu līdzekli, kas izmantots maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, un citas izmaksas, kas saistītas ar maksājumu veikšanu, iekļauj kredīta kopējās izmaksās patērētājam, izņemot gadījumu, ja konta atvēršana ir brīvprātīga un konta izmaksas ir skaidri un atsevišķi norādītas kreditēšanas līgumā vai jebkurā citā ar patērētāju noslēgtā līgumā.

Eiropas Savienības līmenī šo jautājumu regulē Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 23.aprīļa Direktīva 2008/48/EK „Par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK”. Lai aprēķinātu gada procentu likmi, Direktīvā 2008/48/EK ir lietots termins – „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” (3.panta „g” apakšpunkts), kurš ir identisks Latvijas normatīvajos aktos lietotajam terminam. Direktīvas 2008/48/EK 19.panta trešā daļa paredz, ka gada procentu likmes aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītlīgums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītlīguma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem. Piemērojamām tiesību normām skaidrojums ir rodams Eiropas Komisija vadlīnijās Direktīvas 2008/48/EK piemērošanai (*sk. Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge. 08.05.2012., skat.http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/guidelines_consumer_credit_directive_swd2012_128_en.pdf*). Skaidrojot iepriekš minētās direktīvas 3.panta „g” apakšpunktu, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksās ietveramas arī jebkādas zināmas vai paredzamas komisijas maksas (tostarp, procentu maksājumi, komisijas maksas, administratīvās izmaksas u.tml.), izņemot izmaksas par notāru pakalpojumiem (vadlīniju 3.1.apakšpunkts). Vienlaikus Eiropas Komisija norādījusi, ka gada procentu likmes aprēķinā netiek iekļautas tādas izmaksas, kas attiecas uz maksu par izmaiņām līguma nosacījumos un termiņā, kas veiktas pēc patērētāja pieprasījuma.

Minētās vadlīnijas pēc būtības neskaidro jautājumu par izmaksu par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās. Tādēļ konkrētajā situācijā jāpiemēro Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējums un attiecīgo tiesību normu interpretācija, kas nav pretrunā ar Direktīvu 2008/48/EK.

Vērtējot minētos secinājumus kopsakarā ar tiesisko regulējumu, ir pamats atzīt, ka Noteikumos Nr.1219 6.punktā lietotais jēdziens „kredīta kopējās izmaksas” attiecas uz kredīta gada procentu likmes aprēķināšanu, par ko liecina arī attiecīgās Ministru kabineta noteikumu sadaļas nosaukums sistēmiskā tiesību normu vērtējumā, kā arī, piemēram, minēto noteikumu 8.punkts, kas noteica, ka aprēķinu veic, pieņemot, ka kreditēšanas līgums ir spēkā tajā laikposmā, par kuru tas noslēgts, un ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā. Proti, kredīta gada procentu likmes aprēķins ir balstīts tajā laika posmā, kad tiek uzskatīts, ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā. Šāds regulējums ir ietverts arī šobrīd spēkā esošo Noteikumu Nr.691 8.punktā, proti, gada procentu likmes aprēķinu veic, pieņemot, ka kreditēšanas līgums ir spēkā tajā laikposmā, par kuru tas noslēgts, un ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā.

Tādējādi tiesa atzīst par pamatotu PTAC viedokli, ka, lai noteiktu kredīta kopējās izmaksas, bija jāņem vērā Noteikumu Nr.1219 6.un 7.punkts. Savukārt, aprēķinot gada procentu likmi, jāievēro arī citi Noteikumu Nr.1219 II nodaļas noteikumi. Gada procentu likmei

cita starpā ir jāaprēķina kredīta kopējās izmaksas, uz ko sniegta atsauce PTAL. Taču tiesas ieskatā šī atsauce nav pamats tam, lai, piemērojot PTAL, atsauktos tikai uz tām Noteikumu Nr.1219 prasībām, kas attiecas tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Līdz ar to, interpretējot PTAL 8.panta 2.³daļu, uz komisijas maksām par kredīta pagarināšanu ir attiecināmi kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, jo šīs izmaksas ietilpst kredīta kopējās izmaksās.

[10] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja praksē piedāvā iespēju pagarināt līgumā noteikto kredīta atmaksas termiņu jeb atlikt maksājumu uz kādu laiku. Kredīta devējam ir tiesības piemērot maksu par kredīta lietošanu periodā, uz kuru no līguma izrietošo saistību atmaksa tiek pagarināta, taču tiesas ieskatā šī maksa nedrīkst būt neierobežota vai nesamērīga. Turklāt lietā ir konstatēts, ka pieteicējas klientu veikto pagarinājumu apjoms ir ievērojams un kopumā mērāms simtos tūkstošu (290 934) jeb par 2016.gada 1.pusgadu – 180 224. Minētais liecina, ka pietiekami netiek izvērtēta kredīta ņēmēju maksātspēja un pieteicēja rēķinās ar pagarinājumiem, un nosaka tiem augstu maksu, kas neatstāj patērētājam izvēles iespēju gadījumā, ja aizdevumu nav iespējams atdot noteiktajā termiņā, kas ir salīdzinoši īss. Ar likuma grozījumiem ir mēģināts šo situāciju līdzsvarot, aizsargājot patērētāju.

Tiesa nevar piekrist pieteicējai, ka komisijas maksājumi par kredīta pagarināšanu ir uzskatāmi par tādiem, kas kredīta devējam nav zināmi. Komisijas maksas ir konkrēti noteiktas un abām pusēm zināmas. Turklāt, ņemot vērā, ka puse kredītu tiek pagarināti, to nevar uzskatīt par ārkārtas situāciju vai notikumu, kura iestāšanās ir reta un neparedzama.

Kreditēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemta vērā, jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties. Tomēr, ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdieņu piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi PTAL 8.panta 2.³daļā minētie ierobežojumi.

Kā ir norādījusi Satversmes tiesa, patērētāju tiesību aizsardzības nodrošināšana ir cilvēku tiesību aizsardzība, un īstenojot patērētāju tiesību aizsardzību tiek sasniegts leģitīms mērķis (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr.2010-49-03 17. punktu*).

No PTAL 8.panta 2.² daļas izriet, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksām ir jābūt samērīgām ne tikai pirms līguma noslēgšanas vai līguma slēgšanas laikā, bet arī visā līguma darbības laikā. Saskaņā ar likumprojekta anotāciju likuma mērķis ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līgumslēdzējas puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlietu lielās parāda saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu.

Kredītu kopējām izmaksām jābūt samērīgām un atbilstoši godīgai darījumu praksei, neatkarīgi no tā, vai kredīts tiktu izsniegts vai pagarināts tā atmaksas termiņš. No lietas

materiāliem secināms, ka pēc plašām diskusijām nozares iekšienē un arī Saeimā, tika nolemts izmantot plašāko kredīta kopējo izmaksu definīciju, lai sasniegtu likumprojekta anotācijā uzstādīto mērķi. Līdz ar to tika ierobežotas kredīta kopējās izmaksas. Tiesa piekrīt, ka kredīta kopējo izmaksu jēdziens ar nolūku tika pārcelts uz PTAL, lai šis jēdziens tiktu izmantots ne tikai attiecībā uz gada procentu likmes aprēķināšanu, bet arī uz kredīta kopējo izmaksu ierobežojumiem. Tā kā kredīta pagarināšanas maksa tiek noteikta kredītīguma darbības brīdī tad, kad patērētājs vēlas veikt noslēgtā līguma pagarinājumu, līdz ar to kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, kas noteikti PTAL 8.panta 2.³daļā, ir attiecināmi arī uz kredīta pagarināšanas maksām, jo brīdī, kad tiek veikta pagarināšana, kredīta kopējās izmaksas kļūst zināmas.

Tātad PTAC bija tiesisks pamats uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par pieteicējas īstenotās komercprakses atbilstību PTAL, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 57.pantu, kas noteic, ka iestāde, kurai lieta ir piekritīga, ierosina administratīvo lietu, ja tai kļūst zināmi fakti, uz kuriem pamatojoties, saskaņā ar tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā arī tad, ja iestādei ir pamats uzskatīt, ka šādi fakti varētu būt. Lietas izskatīšanā iestādē arī pamatoti un pareizi atzīts, ka pieteicēja nav ievērojusi kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa pagarināšanas izmaksām, ko noteic iepriekšminētā tiesiskā regulējuma vērtējums.

Pieteicēja sava viedokļa pamatošanai ir iesniegusi atzinumu, ko sagatavojis Latvijas Universitātes Juridiskās tālākizglītības un profesionālās pilnveides centrs (*lietas 161. – 166.lapa*). Tiesa norāda, ka atzinuma sagatavotājs ir sniedzis savu viedokli (pakalpojumu) biedrībai „Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija”, nevis bijis pieaicināts šajā administratīvajā lietā atzinuma sniegšanai vai eksperta statusā. Minētais nozīmē, ka atzinumā paustais viedoklis tiesai nav saistošs. Turklāt atzinums tapis kā atbilde uz uzdotiem jautājumiem, ko sagatavoja atzinuma pieprasītāja, un neaptver visu tiesisko regulējumu tajā apjomā, kāds attiecas uz patērētāju tiesību aizsardzības jomu un kredīta kopējām izmaksām, kurās likumdevējs ir noteicis kredīta devējiem ierobežojumus. Jo tiesību normas jāvērtē ne tikai sistēmiski vai vēsturiski, bet arī teleoloģiski, paturot prātā tiesību principus. Tiesas ieskatā PTAC pamatoti ir nonācis pie secinājuma, aptverot kredīta pagarināšanas izmaksas kā daļu no kredītēšanas līguma noteikumiem un nosacījumiem, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredīta ņēmējs, un kuras ir pusēm zināmas, kredīta kopējās izmaksās. Pieteicēja ir iesniegusi arī Ekonomikas ministrijas 2016.gada 17.augusta atbildi (*lietas 95.lapa*), tomēr arī tā pēc būtības nav tiesai saistoša, neatkarīgi no tā, ka tajā ietverts secinājums, ka uzraugošās iestādes īstenotā tiesību normu interpretācija ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām, un tai nav izšķiroša nozīme sprieduma taisīšanā.

[11] Pieteicēja ir izteikusi iebildumus arī par PTAC veiktajiem aprēķiniem, tostarp PTAL 8.panta 2.³ daļas piemērošanu.

Pārbaudot PTAC veiktos aprēķinus un sniegto skaidrojumu, tiesa secina, ka PTAC pareizi un pamatoti ir veicis aprēķinus un pareizi izprot PTAL 8.panta 2.³ daļu.

PTAC vairākkārt tiesību normas identificēšanai lietoja apzīmējumu „cenu trepe”, ar ko ir saprotams, ka ar šo apzīmējumu PTAC identificē tiesību normā noteiktos līguma darbības periodus un tiem atbilstošo procentu apjomu, kas pakāpeniski samazinās.

Citastarp, PTAC pamatoti ir norādījis, ka pieteicēja, sākot ar kredīta 31. dienu, drīkstēja piemērot kredīta kopējās izmaksas tikai 0,20% apmērā par katru dienu vai 0,25% apmērā visā termiņā. Turklāt pareizs ir arī arguments par to, ka, ja sākotnējais līgums tiek noslēgts ar nosacījumu „bez maksas/procentiem”, kredīta devējam nav tiesību patērētājam piemērot komisijas, kas aptver arī to periodu, kas sākotnēji bijis pielīgts kā „bezmaksas”. Piemēram, ja pieteicēja izsniedz kredītu bez maksas uz 30 dienām, tad aprēķini par periodu pagarinājuma gadījumā saskaņā ar PTAL 8.panta 2.³ daļu drīkst tikt uzsākti tikai ar 31. dienu. Tiesa arī uzskata, ka PTAC katrā atsevišķā gadījumā, konstatējot pārsniegumu, ir jāveic pārrēķins arī tad, ja tiesību normā šāds tiešs norādījums nav ietverts, jo līdzekļi, kā sasniedzams taisnīgs tiesību normas piemērošanas rezultāts, ir pieteicējas izvēle, piemēram, jau sākotnēji piedāvājot zemākas procentu likmes vai veicot aprēķinu korekcijas līguma darbības laikā.

Vērtējot pieteicējas apsvērumus par patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinu (*lietas 147.lapa*), tiesas ieskatā PTAC pamatoti un pareizi ir izmantojis datus, ko tam sniegusi pati pieteicēja (*lietas 117. – 118., 132. – 133., 140. – 141.un 146.lapa*), tāpēc pieteicējas iebildumi par tiem ir nepamatoti.

[12] NKAL 2.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

PTAC, pieņemot Lēmumu, pamatoti ir konstatējis, ka pieteicēja pārkāpusi patērētāju tiesības regulējošos normatīvos aktus un pārkāpums ir būtisks, jo pieteicējas īstenotā komercprakse ir adresēta lielam patērētāju lokam, kas ir izmantojuši/izmanto pieteicējas pakalpojumus, noslēdzot vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu. Tādējādi pieteicējas izdarītais pārkāpums, ilgā laika periodā piemērojot komisijas maksas par patērētāja kreditēšanas līguma pagarināšanu apmēros, kas būtiski pārsniedz tiesību normā noteiktos ierobežojumus, ir radījis būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātajām patērētāju kolektīvajām ekonomiskajām interesēm.

Saskaņā ar NKAL 6.pantu un 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, galvenā negodīgas komercprakses pazīme ir tās būtiski negatīvā ietekme uz patērētāja ekonomisko rīcību – mazinot patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu. Tās rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Tas attiecas uz brīdi, kad patērētājs izlemj saņemt pakalpojumu (slēgt kreditēšanas līgumu un/vai pagarināt esoša kredīta atmaksu) vai ne, un uz kādiem nosacījumiem, gan arī uz brīdi, kad patērētājs vēlas izmantot savas likumiskās tiesības atteikties no pakalpojuma. Tātad tiek vērtēta vidusmēra patērētāja iespējamā rīcība.

Vērtējot pieteicējas pieļautā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, PTAC analizēja pieteicējas iesniegtos datus (*lietas 117. – 118., 132. – 133., 140. – 141. un 146.lapa*) un pamatoti atzina, ka vidējais komisijas maksas pārsniegums vienam pagarinājumam ir 8,35 *euro*.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja ar patērētājiem slēdza vienošanās par kredīta atmaksas pagarināšanu, piemērojot komisijas maksas, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, rezultātā radot patērētājiem zaudējumus laika periodā no 2016.gada 1.janvāra līdz 26.oktobrim ne mazāk kā 2 430 268,68 *euro* apmērā. Tiesas ieskatā patērētāji var pamatoti sagaidīt, ka nozares profesionālis, kuram ir spēkā esoša speciālā atļauja (*licence*) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, rīkosies labā ticībā un ievēros visu tam saistošo normatīvo aktu prasības. Savukārt pieteicēja, piedāvājot patērētājiem kredītu termiņa atlikšanas (*pagarināšanas*) iespēju ar PTAL 8.panta 2.³ daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā, kas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar PTAL 8.panta 2.²daļu, ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kura būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību, proti, patērētājiem bija jāmaksā lielākas komisijas maksas par kredīta termiņa atlikšanu nekā to paredz likums.

NKAL 15.pants paredz dažādus līdzekļus, ko uzraugošā iestāde var izmantot, konstatējot negodīgu komercpraksi, tostarp uzlikt naudas sodu. Minētā likuma 15.²panta pirmā daļa noteic, ka uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenošanai soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*. Soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgs ar izdarīto pārkāpumu, ņemot vērā komercprakses īstenošana veiktos pasākumus pārkāpuma novēršanai un zaudējumu atlīdzināšanai.

PTAC pieteicējai ir uzlicis soda naudu 80 000 *euro* apmērā, jo tā veikusi negodīgu komercpraksi, patērētājiem nosakot neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu.

Kā izriet no Lēmuma, tad soda naudas apmēra noteikšanā PTAC ir ņēmis vērā pārkāpuma smagumu, veidu, raksturu un izdarīšanas apstākļus, kā arī apjomu. Turklāt, kā konstatēts iepriekš, tad patērētājiem nodarītā kaitējuma apmērs konkrētajā lietā ir ievērojams arī tiesas vērtējumā. Līdz ar to atzīstams, ka PTAC pareizi ir piepildījis ar saturu pieteicējas norādītos jēdzienus par būtisku pārkāpumu un lielu patērētāju loku. Vienlaikus soda noteikšanā ir ticis ņemts vērā arī tas, ka pieteicēja līdz 2016.gada 26.oktobrim ir novērsusi pārkāpumu.

NKAL 15.²panta pirmā daļa noteic, ka soda naudas apmērs nosakāms līdz 10% no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Kā redzams no Lēmuma, tad pieteicējai piemērots mazāk kā 0,24% no 2015.gada finanšu neto apgrozījuma un 80% no maksimālās soda naudas, par ko PTAC ieguvīs ziņas gan no pieteicējas, gan no Uzņēmumu reģistra.

Tiesas ieskatā PTAC pareizi Lēmumā ir secinājis, ka šāds soda apmērs ir samērīgs un atbilstošs pārkāpumam un tā ietekmei.

Pieteicēja norādīja, ka ir labprātīgi novērsusi pārkāpumu, tādēļ soda naudas piemērošana nav pamatota un samērīga.

No lietas materiālos ietvertās informācijas nevar uzskatīt, ka pieteicēja pati pēc savas iniciatīvas novērsa pārkāpumu, lai gan PTAC vairākkārt sūtīja savu viedokli strīdus normu piemērošanā. Tikai pēc administratīvās lietas ierosināšanas pieteicēja pieņēma lēmumu par pagarināšanas izmaksu ierobežošanu savā komercdarbībā. Turklāt tiesa ņem vērā, ka diskusiju laikā PTAC ilgstoši neierosināja lietu un centās panākt ar nozares pārstāvjiem normu ievērošanu un izteica pretimnākšanas piedāvājumu – iesniegt rakstveida apņemšanos. Pieteicēja neatlīdzināja zaudējumus, arī neiesniedza rakstveida apņemšanos jeb neatdzina pārkāpumu pēc būtības, līdz ar to tiesa nepiekrīt, ka pieteicēja ir atbilstoši novērsusi pārkāpumu.

Vērtējot tiesai iesniegtās Vadlīnijas Reklāmas likumā un NKAL noteikto labprātīgo darbību piedāvāšanai un lēmuma pieņemšanai, kas apstiprinātas 2016.gada 5.februārī (*lietas 197. – 207.lapa*), tiesa secina, ka tās pamatoti izstrādātas vienveidīgas prakses nodrošināšanai un arī saturiski atbilst spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam. Veicot Lēmuma pārbaudi attiecībā uz vadlīniju ievērošanu tā pieņemšanā, tiesa secina, ka PTAC tās ir ievērojis, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi arī pret pieteicēju un noteicis sodu, ievērojot vadlīniju rekomendācijas un tajās ietvertās robežas.

Tādējādi Lēmums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. – 251.un 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt AS „4finance” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra direktora 2017.gada 21.februāra lēmuma Nr.10-pk atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese

(*paraksts*)

A.Pūcīte

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas tiesnese

A.Pūcīte

Rīgā 2018.gada 15.maijā